

HİKÂYESİNİN KADERİ

Sait Faik Abasıyanık (Adapazarı, 18 Kasım 1906 – İstanbul, 11 Mayıs 1954) Adapazarı'nın varlıklı ve köklü ailesi Abasızadeler'den, bir ara belediye başkanlığı da yapmış Mehmet Faik Bey ile Makbule Hanım'ın oğlu. İlkokulu Rehber-i Terakki'de okuduktan sonra iki yıl Adapazarı İdadisi'ne devam etti. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra ailesiyle birlikte İstanbul'a geldi. İstanbul Erkek Lisesi'nde okurken Arapça öğretmenine yapılan bir şaka yüzünden sınıfın bütün öğrencileri farklı liselere dağıtılınca o da Bursa Lisesi'ne gönderildi ve bu okuldan “iyi” dereceyle mezun oldu (1928). Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji bölümüne yazıldıysa da iki yıl sonra babasının isteği üzerine iktisat eğitimi için Lozan'a gitti, oradan da Grenoble'a geçti. Sanatı ve kişiliği üzerinde derin izler bırakacak bu Fransız kentinde üç yıl süreyle öğrenim gördü. Türkiye'ye döndükten (1934) sonra bir süre Halıcioğlu Ermeni Yetim Mektebi'nde Türkçe öğretmenliği yaptı. Eminönü'ndeki Yağ İşkesesi'nde babasının açtığı ticarethaneyi yürütemedi (burada başına gelenleri *Lüzumsuz Adam* kitabındaki “Ben Ne Yapayım?” öyküsünde anlatmıştır). Babasının 1939'daki ölümüyle annesi ve kendisine kalan mülklerin geliriyle yaşadı. Kısa bir süre *Haber* gazetesi için adliye muhabirliği yaptı (1942). Yazlarını Burgazada'daki köşklерinde, kışlarını Şişli'de geçiren Sait Faik, sadece sanatçı çevrelerin değil, İstanbul'un belli başlı mekânlarının bilinen simalarından biri oldu. 1953 Mayıs'ında, “modern edebiyata hizmetlerinden dolayı” ABD'deki Uluslararası Mark Twain Derneği'nin onur üyeliğine seçildi. Ölümünün ardından, annesi Makbule Hanım'ın çabalarıyla kurulan Sait Faik Hikâye Armağanı, Darüşşafaka Cemiyeti'nin himayesinde günümüze kadar sürdü. Burgazada'daki köşk 1959'da Sait Faik Abasıyanık Müzesi'ne dönüştürüldü. Öykülerinden “Menekşeli Vadi” (*Vesikalı Yarım* adıyla, 1968) ve “Mahpus” (*İrmak* adıyla, 1972) yönetmen Lütfi Akad tarafından filme çekildi; *Medar-ı Maişet Motoru* (*Birtakım İnsanlar*) romanı ise Safa Önal tarafından *Ağlayan Melek* (1970) adıyla sinemaya uyarlandı.

Kitapları:

Öykü: *Samaver*, 1936; *Sarıç*, 1939; *Şahmerdan*, 1940; *Lüzumsuz Adam*, 1948; *Mahalle Kahvesi*, 1950; *Havada Bulut*, 1951; *Kumpanya*, 1951; *Havuz Başı*, 1952; *Son Kuşlar*, 1952; *Alemdağ'da Var Bir Yılan*, 1954; *Az Şekerli*, 1954. **Röportaj-Öykü:** *Tüneldeki Çocuk*, 1955; *Mahkeme Kapısı*, 1956. **Roman:** *Medar-ı Maişet Motoru*, 1944 (1952'den itibaren *Birtakım İnsanlar* adıyla); *Kayıp Aranıyor*, 1953. **Şiir:** *Şimdi Sevişme Vakti*, 1953. **Diğer:** *Balıkçının Ölümü – Yaşasın Edebiyat* (kitaplarına girmemiş öykü, şiir ve yazılar; haz. M. Uyguner), 1977; *Açık Hava Oteli* (konuşmalar, mektuplar; haz. M. Uyguner), 1980; *Müthiş Bir Tren* (öyküler; haz. M. Uyguner), 1981; *Sevgiliye Mektup* (öyküler, yazılar, mektuplar, konuşmalar; haz. M. Uyguner), 1987; *Kargamı Bağışla* (yayımlanmamış mektup ve kartlar; haz. S. Sönmez), 2003; *Hikâyesinin Kaderi* (dergilerde kalmış hikâye ve yazılar), 2005; *Büyüyen Eller* (Sait Faik Müzesi'nde bulunan belgeler; haz. S. Sönmez), 2007. **Çeviri:** *Yaşamak Hırsı* (G. Simenon), 1954.

Sait Faik Abasıyanık'ın
YKY'deki kitapları:

Semaver (2002)
Şahmerdan (2002)
Sarnıç (2002)
Lüzumsuz Adam (2002)
Birtakım İnsanlar (2002)
Son Kuşlar (2002)
Kumpanya (2002)
Havuz Başı (2002)
Kayıp Aranıyor (2002)
Mahalle Kahvesi (2002)
Alemdağ'da Var Bir Yılan (2002)
Havada Bulut (2002)
Şimdi Sevişme Vakti ve Diğer Şiirleri (2003)
Karganı Bağışla (haz. S. Sönmez, 2003)
Mahkeme Kapısı (2003)
Hikâyecinin Kaderi (2005)
Seçme Hikâyeler (resimleyen: C. Kızıltuğ, 2005)
Öyle Bir Hikâye (2006)
Büyüyen Eller (haz. S. Sönmez, 2007)
Bütün Eserleri (Delta, 2009)

Doğan Kardeş:

Karanfiller ve Domates Suyu – Seçme Öyküler
(haz. M. Yalçın, 2025)

SAİT FAİK ABASIYANIK

Hikâyecinin Kaderi

Yazılar, Öyküler, Söyleşiler

YAPI KREDİ YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

- Uçurtmalar • 11
Yağma • 12
Sıcak ve Dondurma • 14
Kartal • 16
Salıncakçı • 18
Bağda • 21
Bir Genç Erkek • 22
Bir Muhabir Mektubu • 23
Solugan Beygir ve İhtiyar Av Köpeği • 25
Madam ve Mösyü • 27
Bir Küçük Satıcı • 29
Gece ve At • 32
Vilayetin Hikâyesi • 34
Yılbaşı Hediyesi • 37
Karabaş'ın Hakkını Yediler • 40
Tahtacılar • 43
Bize Halid Ziya'yı Tavsiye Etmeyiniz • 48
Ne Can Sıkıcı İnsan Şu Freud! • 51
Türkçeye Tercüme Edilemeyen Kitap • 55
Bir Başka İstanbul • 58
Bin Dört Yüz Yetmiş Altı Nikel Kuruşun Hikâyesidir • 60
İflas • 63
Bir Kütüphanenin Hikâyesi • 66
Paşa Hazretleri • 70
Çingeneler • 73
Bir Balık Avı Hikâyesi • 74
Tasfiyecilerin Elebaşısı Kimleri Beğenip Kimleri Beğenmiyor? • 76
Yeni Neslin İddiası ve Davası • 79
Tasfiyecilerden Yahya Kemal'i Beğenenler de Var • 84

- Burhan Cahit'in *Ayten*'i Yakılmalıdır! • 88
Tasfiye Edilenlere Yeni Memuriyetler • 91
Yenilerin Sanat Dünyaları
Eskilerin Anlayamayacağı Kadar İleridir • 95
Nurullah Ataç'a Açık Mektup • 98
Karı Parası • 101
Baharı Aramak • 105
Yağmurlu Hava • 109
Millet Bahçesi • 113
Teşekkür • 116
Yedi Yaşındaki Şairler • 119
Suç Tiryakileri I • 123
Suç Tiryakileri II • 125
Kaşıkadası'ndan Mektuplar • 128
Bardaklar • 130
İki Kişi Arasında • 132
Sevgiliye Mektup • 134
Sevgiliye Mektup • 137
Sevgiliye Mektup • 140
Tüneldeki Çocuk • 141
Yalnızlık • 145
Bir Mecmua Hakkında • 148
Bekleyen Adamın Üç Hali • 151
Ketenhelvacı • 155
Mösyü Edmond Rostand'ın *Cyrano*'su • 159
Sur Dışında İnsanoğlu • 161
İnsanoğlunun Haline Doğru • 164
16:15 • 166
"Gölgeler" Gölgede Kaldı • 170
Önündeki Kış • 172
Avrupa Şampiyonları Neler Anlatıyor? • 175
Âşiyân Müzesi • 180
Atatürk-İnkılap Müzesi'nde • 186
Belediye Müzesi • 193

- Genç Edebiyatçılar • 199
- Türk-İslam Eserleri Müzesi'nde • 205
- Rakı Şişesinde Balık Olmak İsteyen Şair • 213
- Şiir Sergisi de Olurmuş! • 219
- Burhanettin Tepsi ve Devlet Konservatuarı • 224
- Çiçek Pazarı'nda Bir Gezinti • 229
- Deniz Müzesi'nde • 234
- Uzun Ömer • 238
- Beleş Plaj • 243
- Güzeller Seçiliyor • 248
- Kraliçenin Evinde • 253
- Açık Hava Oteli • 258
- “d” Grubu Sergisi • 262
- Diş ve Diş Ağrısı Nedir Bilmeyen Adam • 266
- Şair Gazeteci • 270
- Bir Aşk Hikâyesi • 274
- Camekânlar • 277
- Ayağıma Dolaşan Röportaj • 280
- Eyüboğluların Resim Sergisinde • 284
- Mesut Kimdir? • 287
- Yedikule Müzesi • 290
- İlk Okuyucu Mektubu • 293
- Kıraathaneler • 298
- Fındık • 301
- Galata Köprüsü'nün Sabahı ve Akşamı • 304
- Şöhrete Dair • 307
- Balıkçının Ölümü • 310
- Sokaktan Geçen Kadın • 312
- Yaşasın Edebiyat • 315
- Yazıcılığın Yirminci Senesinde • 319
- Değil mi Ama... • 321
- Onunla • 324
- Ölen İyi Hikâyeciye • 326
- Bir Fotoğraf Sergisinde • 328

- Hikâyecinin Kaderi • 329
İki Münekkit Tipi • 332
Ölüm Hiç de Fena Değil • 336
Yarı Yeditepe, Yarı Balıkçı,
Yarı Okuyucu ile Konuşma • 339
Beyoğlu • 342
Haydarpaşa • 346
Orhan İçin • 349
Eleştirmeci Falan Filan • 351
Kalinikhta • 354
Az Şekerli • 357
Battaniye • 361
Hikâye Peşinde • 364
G • 370

Sait Faik'le Yapılan Röportajlar

- Hececiler Yok! • 377
Ediplerimiz Ne Düşünüyor? • 381
Edebiyat Âlemimizde Kaldırılan Kazan • 382
Muharrir Neden Yetişmiyor? • 383
Sait Faik Anketimize Cevap Veriyor • 388
Sait Faik'le Bir Görüşme • 391
Sait Faik'le Bir Konuşma • 394
Bizde Yazar Ne Yer, Ne İçer? • 396
Sait Faik'le Son Konuşma • 397
Sait Faik'le Son Röportaj • 399
Sait Faik'le Birlikte Geçen Günler • 402

Dizin • 413

Yayın Notu: Sait Faik Abasıyanık'ın hayattayken kitaplaşmamış, dergi ve gazetelerde kalmış öykü ve yazıları, *Hikâyecinin Kaderi* başlığı altında bir araya getirilirken tarih sırasıyla kitaba alınmıştır. “Sevgiliye Mektup” başlığını taşıyan metinler, kitaptaki tarih sırası gözetilmeksizin arka arkaya sıralanmıştır.

Yazıların ilk yayım yerleri ve tarihleri belirtilmiş, yazılarla ilgili açıklamalar dipnotlarla yapılmıştır. Orijinalleri kütüphanede bulunmayan dergi ve gazetelerdeki metinler, Muzaffer Uyguner tarafından Bilgi Yayınları için hazırlanan kitaplardan, kitapların baskı tarihleri belirtilerek alınmıştır.

Sait Faik Abasıyanık'la edebiyat üzerine yapılan söyleşilere kitabın sonunda tarih sırasıyla yer verilmiştir. Kitapta yer alan alıntılar, yazarın kullandığı şekilde bırakılmıştır.

Bu baskıya önceki baskılarda yer almayan “Yılbaşı Hediyesi”, “Karı Parası”, “Camekânlar”, “Mesut Kimdir?”, “Sokaktan Geçen Kadın” adlı beş öykü eklenmiştir.

Uçurtmalar

Rüzgâr çıktı. Bir çocuk başı gibi oynak, afacan bir rüzgâr. Etrafında güneş kadar temiz, ay kadar donuk bir sessizlik var.

Emirsultan'da bir tek, Yeşil'de bir sürü, Pınarbaşı'nda yüzlerce ipleri görünmeyen uçurtmalar...

Ovada Nilüfer ve taşköprüler. Gök, kırık, titrekle bulutlar içinde.

Hey, uzak, beyaz bulutlar gibi titrekle kırık göğüslü Bursa çocuğu! Rüzgâr çıktı; başım gibi oynak, afacan bir rüzgâr. Uçurtmanı çıkar. Uçurmanın tam vaktidir.

Gök bahtiyar, rüzgâr kıskanç, güneş hasretle dolu; Uçurtmalar, birer çocuk ruhudur.

Ben bir kuş olsaydım! Yükseklerde uçan bir kuş... Kanatlarımı germiş, gölgesinin düştüğü yerden bihaber bir kuş... Uçurtmaları gagalar mıydım?

Ben bir kuş olsaydım! Ufacık bir kuş, uçurtmaları acaba nerden seyrederdim? Çınarın üstünden mi? Yoksa yukarlardan, atmacalardan korkmayarak daha yukarlardan, uçurtmaların üstünden mi?

Ben bir kuş olsaydım, kınnapların sarkmış, gevşemiş münhanisinden denize atılmış kaypak taşlar gibi seker; uçurtma sahiplerinin sedef düğmeleri çözülmüş göğsüne girer, oradan ot, tere, ceviz, böğürtlen, fındık yaprakları kokan yerden başımı çıkarır, uçurtmaları oradan seyrederdim.

Rüzgâr kınnapları gerdi. Rüzgâr kalemleri kırdı... Rüzgâr, kâğıtları yırttı, terazileri bozdu, kuyrukları savurdu. Taşköprüler gürültüsüz yıkıldı; Nilüfer eridi.

Şimdi döndüğüm yolun ağaçlarında ipler sarkıyor, kırık altı-köşelerin kalemleri sallanıyor, mor kâğıt parçaları uçuyordu.

Bir aralıktan çocuk gölgeleri yağmaya koşarlarken, benim yolum da akşam alacası içinde ipi kesilmiş mor bir uçurtma gibi, büküm büküm kıvranarak uzaklara, uzaklara... Sessiz bahçeliklere doğru düşüyordu.

Yağma

Yağma!..

Bu sesi, Pınarbaşı'nın harap suları, sekiz defa size geriye çevirirse çocuk gibi olmaz mısınız?..

Yağma!.. Yağma!.. Yağma!..

Ve bir uçurtma...

İpi kesilmiş bir uçurtma

Minarelerin ve selvilerin arasında ipi kesilmiş, düşen bir uçurtmanın titreyişi, benim titreyişim gibidir.

Ben; uzakları, Uludağ eteklerini, Pınarbaşı'mı düşündüğüm zaman ipi kesilmiş, düşen bir uçurtma gibi titriyorum...

Yağma!..

Yağma yok çocuklar!.. Bu yavrucuğun içi titreye titreye sardığı kırmızı yumağı size kaptırmayacağım. Bu yeşil kuyruklu, gazete kâğıdı başlı şeytan uçurtmasını size kaptırmayacağım...

Yağma yok çocuklar, yağma yok!

Bir şeytan uçurtması, saatlerce koşmadan uçamayan bir şeytan uçurtması, koca çınarın üst dallarında... Kuyruğu kuş yuvalarına, yosunların içinde büyümüş, zehirsiz bir su yılanının ürkek tavrıyla dokunuyor.

Yağma!.. Yağma!..

Sekiz tane bıçkın, sekiz tane ayağı filarlı Pınarbaşı çocuğuna kim laf dinletebilir ki...

Bu, saçlarını nisan öğlelerine uçurmuş; bu, gözlerini yalnız bir bayram namazında yaşartmış çocuklara ben, ne yapabilirim? Şeytan uçurtmasının sahibi sesini mi çıkartabilir?..

Bileklerindeki kırmızı sicim; derilerine yer edecek kadar sımsıkı sarılmış yanındaki gölgeliğe düştüler.

Hepsi de koyunlarından birer yumak çıkardılar. Bu yağmacıların yumaklarında neler yok ki: İnce makara iplikleri, kalın kınnaplar, renk renk sicimler...

Şeytan uçurtmasının bileklerine sardıkları kırmızı sicimini,

yumaklarına acul el hareketleriyle, fakat, itiyatla kazanılmış bir çocuk maharetiyle sardılar.

Çınarın yeni uçmaya başlayan küçük kuşları şeytan uçurtmasını gagahyorlar. Gözlerimle uçurtmanın sahibini aradım, biraz ötemde mezarlığın setlerine oturmuştu.

Yağmacılar, kırmızı sicimi iyice sardılar. Kızıl bir yay gibi gerginleşen yumaklardan çıkan zehirli okun uçurtma sahibinin göğsüne saplandığını gördüm; mezarlığın otları içine yüzükoyun düştü.

Küçük kuşlar hâlâ uçurtmayı gagahyorlar.

Yağmacılar hâlâ yumaklarını koyunlarına sokmadı.

Harap surlarda ses yok, seda yok...

Pınarbaşı'nı bir serinlik kapladı.

Ben oturduğum yerden; otların içinde; kıvrık saçları ve dar omuzları gözükken küçüğe baktım; kıvrık saçlı kafasını kaldırdı; dumanlı, yaşlı gözleriyle bana baktı; ve benim gönlümün ona bir şeytan uçurtması yapmak istediğini anlayıverdi, güldü.

Sekiz küçük, sekiz ayağı filarlı yağmacı çocuk bağıştılar.

— Yağma, yağma!..

Ve benimle şeytan uçurtmasının sahibi arasındaki kırmızı sicimi yağmaya başladılar.

— Yağma!.. Yağma!..

Bu sefer yağma yok çocuklar, yağma yok.

— Yağma!.. Yağma!..

Sekiz tane bıçkın, ayağı filarlı Pınarbaşı çocuğuna kim laf dinletebilir ki?

Bu, saçlarını nisan öğlelerine uçurmuş, bu gözlerini yalnız bir bayram namazında yaşartmış çocuklara ben ne yapabilirim?

Yağmacılar, şeytan uçurtmasının sahibi ile benim aramdaki kırmızı sicimi ayrı ayrı pay ettiler.

Sıcak ve Dondurma*

Tavan Arasından

Eski tulumbacıların bir koşuş tarzı vardı. Sandık, ağzına kadar dolu iken suyu sallamadan koşmak...

Ben dondurmacıyı bu şekilde koşarken gördüm.

Gökte iri bir güneş vardı. İri, geniş ve beyaz kemikli bir güneş... Süleymaniye'nin serin, tiryaki kahvelerinde bir ikindiüstü idi, duvarların genişliği boyunca omuzları, sallanmadan geçti. Arkasında çırağı... Tam önümde kutularını indirdiler. Dondurmacı kırmızı yeşilli, üzerinde "Sihhatler olsun" yazısı ta karşıdan okunan eski yazı ile olduğu için havluları kaldırdı; ve ucu sivri dondurma koymaya mahsus kaşığı içeriye daldırdı. Bu hışırtı ve çatırtı bir dondurma kesilişi idi.

Kayık tabak ağzına kadar bembeyaz doldu; ve bembeyaz taştı, kulaklarımda o hışırtı devam ediyordu. Ne meşhur muhallebicilerin çilekli, vanilya karıştırılmış sütlü dondurmaları insana bu omuzda ve Bursa havlularının katmer katmer yerleştirildiği üstüvaniyüşşekil dondurma kutularının içindeki dondurmadan daha çok iştiha ve serinlik verebilir, ne de, koca camekânlarda garip gözlü, garip giyinişli kıranta zenginlerin iki bisküvi arasında sıkıştırılmış dondurmalarından yedikleri otel salonları ve züppe isimli kahveler.

Dondurmayı ben yemiyordum. Karşıda yirmi beş yaşında tahmin edilen geniş bir adam yiyordu; ve kaşığıyla değil, ağzıyla... Fakat serinlik ta içinden, kırmızı ve yanık vücutundan taşıdığı o kadar belli ediyordu ki...

Gözümün önüne yine o camekânların ardındakiler geldi. Kıranta herifler... İkinci sıcaklığının altında gelip geçenlere yarı kapalı perdelerin kenarından bir tutam korku ile bakanlar...

* Muzaffer Uyguner tarafından hazırlanan *Balıkçının Ölümü* (Bilgi Yayınları, Ankara 1987) adlı kitaptaki biçimiyle alınmıştır.

Dondurma, Bursa havlularının katmer katmer üzerine yerleştirdiği iptidai dondurma kutularından yenir..

Yazık, Kafe Glas, Kafe Napoli'den alanlara yazık!..

Ben hiç olmazsa yemesini bilmiyorsam seyretmesini biliyorum.

Hür Gazete, 9 Eylül 1930

Kartal*

Tavan Arasından

Burası köy değil, nahiye değil, kaza merkezi: Koskoca bir kaymakamlık...

Yakacak'tan inen asfalt yol, şimendifer köprüsünün altında bitiverince içinizi en kör bir azap kaplar.

Kapılarının önüne tütünlerini dizmiş muhacir evlerinin içini göremezsiniz. Karanlık o evlerin içinde pupa yelken... Ne bir katre rüzgâr, beyaz bir örtü kıvılcaktır, ne bir damla güneş, sıvaları düşmüş bir aynada pırıltılı bir yüzü aydınlatarak oynar.

Tozlar, tütün demetlerinin arasındaki kaplamalardan en küçük bir sarsıntı ile buhar haline gelir.

Şimendifer köprüsünden koca, içi boş çınara kadar kapı önlerine dizilmiş çocukların topraklarda oynadığı, tozlarla, korkunç kokulu tütün demetleriyle kucaklaştığı görülür.

Kartal bir kaza merkezidir. Koskoca bir kaymakamlıktır.

Çamaşır sularının döküldüğü gölgeliklerde çubuk içen ihtiyarlar, yangın yerlerinin baldıranları, ısırganları arasında havlayan köpeklerle çocuklara çıkıyorlar ve sonra ağızlarından buram buram duman çıkıyor ve sonra gene gene bir otomobil geçiyor.

Ev kaplamalarında, tütün demetlerinin arasında, her göze görünür bir delikte aynı halka halka, dağılmayan, yayılan tütün kokulu bir toz fırtınası...

Kurunuvustadan beri süpürülmemiş Kartal, bir kaza merkezidir, İstanbul'un yakın bir kaymakamlığıdır.

Bereket versin denize. Güneşin içinde tertemiz pırıldayan adalarla Anadolu sahili arasında uzanan masmavi su kitlesine. Bereket versin ona... Yoksa Kartal, bu pisliği içinde günün birinde değil yalnız evleriyle, çocuklarıyla, merkepleriyle, ihtiyarlarıyla toz haline gelecek.

* Muzaffer Uyguner tarafından hazırlanan *Balıkçının Ölümü* (Bilgi Yayınları, Ankara 1987) adlı kitaptaki biçimiyle alınmıştır.

Sabahleyin o zifir kokulu evlerden fırlayan taze çocuklar güneşin ve denizin içinde geceleyin aldıkları zehri boşaltıyorlar, temizliyorlar. Bereket versin denize...

Kartal bedbaht bir kaza merkezidir, tozlu pis berbat bir kaymakamlıktır. Ve bu kaymakamlığın İstanbul'a bir saat mesafesi vardır. Pislikten, tozdan âdeta nefesleri, sesleri tutulmuş benzeyen zavallı Kartal halkı donuk bir lakaydi içinde oturmuş çubuk içiyorlar.

Biliyor musunuz, Kartal koskoca bir kaza merkezidir.

Hür Gazete, 10 Eylül 1930